T094 ATĐ 6 (55) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q196-Kiến Uẩn-Luận về Ttrí

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 1

CHÖÔNG VIII: KIEÁN UAÅN (Tieáp Theo)

Phaåm Thöù Tö: LUAÄN VEÀ TRÍ

LUAÄN VEÀ TRÍ (Phaàn 1)

Neáu Söï coù theå thoâng ñaït thì Söï aáy coù theå bieát khaép chaêng? Caùc chöông nhö vaäy vaø giaûi thích veà nghóa cuûa töøng chöông ñaõ lónh hoäi roài, tieáp theo neân giaûi thích roäng ra. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Bôûi vì caàn phaûi ngaên chaën veà yù cuûa ngöôøi khaùc noùi Nhaãn töùc laø taùnh thuoäc Trí, hieån baøy roõ raøng veà caùc Nhaãn ñaït ñöôïc sinh khôûi cuøng luùc vôùi Nghi do mình ñaõ ñoaïn, nhöng chöa thaåm ñònh trôû laïi thì khoâng ñöôïc goïi laø Trí, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Söï coù naêm loaïi: 1. Söï thuoäc töï taùnh. 2. Söï thuoäc raøng buoäc. 3. Söï thuoäc sôû duyeân. 4. Söï thuoäc veà Nhaân. 5. Söï thuoäc nhieáp thoï. Söï thuoäc töï taùnh, nhö Ñöùc Theá Toân noùi: “Ta seõ vì oâng maø noùi veà Söï cuûa boán möôi boán Trí, vaø Söï cuûa baûy möôi baûy Trí.” Ñoù laø Trí duyeân vôùi chi Höõu duøng thanh Söï maø noùi. Toân giaû Dieäu AÂm ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: “Kinh aáy noùi Söï thuoäc sôû duyeân, ñoù laø bôûi vì caùc chi Höõu laø sôû duyeân cuûa Trí, cho neân goïi laø Söï.” Nhöng kinh aáy noùi Trí laø Söï chöù khoâng phaûi laø caùc chi Höõu, bôûi vì trong phaàn giaûi thích sau chæ noùi veà Trí. Söï thuoäc raøng buoäc, noùi nhö trong phaàn Nhaát Haønh tröôùc ñaây: Neáu Söï do kieát AÙi raøng buoäc thì Söï aáy cuõng do kieát Nhueá raøng buoäc chaêng? Ñoù laø phieàn naõo thuoäc naêm Boä ñoái vôùi phaùp thuoäc naêm Boä, hoaëc bôûi vì sôû duyeân cho neân raøng buoäc, hoaëc bôûi vì töông öng cho neân raøng buoäc, phaùp thuoäc naêm Boä aáy duøng thanh Söï maø noùi. Söï thuoäc sôû duyeân, nhö luaän Phaåm Loaïi Tuùc noùi: “Taát caû caùc phaùp ñeàu do Trí nhaän bieát tuøy theo Söï cuûa noù. Theá naøo laø tuøy theo Söï cuûa noù? Ñoù laø tuøy theo sôû haønh cuûa noù, tuøy theo caûnh giôùi cuûa noù, tuøy theo sôû duyeân cuûa noù.” Caùc Trí sôû haønh-caûnh giôùi-sôû duyeân duøng thanh Söï maø noùi.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 2

Söï thuoäc veà Nhaân, nhö luaän Phaåm Loaïi Tuùc noùi: “Phaùp coù Söï- phaùp khoâng coù Söï, töùc laø phaùp coù nhaân-phaùp khoâng coù nhaân.” Laïi nhö Ñöùc Theá Toân noùi trong baøi tuïng: “Tyø kheo taâm yeân laëng vaéng veû, Coù theå vónh vieãn ñoaïn moïi Söï, Sinh töû ñeán cuoái cuøng dieät heát, Khoâng coøn thoï nhaän caùc quaû baùo.” Trong naøy, caùc nhaân duøng thanh Söï maø noùi, taát caû sinh töû khoâng coù phaùp naøo khoâng döïa vaøo nhaân, caùc nhaân neáu ñoaïn thì sinh töû khoâng coøn, khoâng thoï nhaän caùc quaû baùo, ñöôïc nhaäp Nieát-baøn. Söï thuoäc nhieáp thoï, nhö trong kinh noùi: “Rôøi boû caùc Söï ñaõ nhieáp thoï nhö ruoäng

ñaát-nhaø cöûa-tieàn baïc chaâu baùu…” Laïi nhö Ñöùc Theá Toân noùi trong baøi tuïng: “Ngöôøi ñoái vôùi ruoäng ñaát-taøi saûn, Traâu-ngöïa cuøng toâi tôù haàu haï, Baø con thaân thích vaø nam nöõ, Ham muoán khaùc nhau maø ñaém tröôùc.” Vaû laïi, ngöôøi taïi gia daáy leân noùi nhö vaäy: Mình ñaõ giöõ laáy bao nhieâu vieäc cuûa hoï, hoï haõy coøn thua baáy nhieâu vieäc cuûa mình. Nhöõng loaïi nhö vaäy goïi laø Söï thuoäc nhieáp thoï. Laïi coù naêm loaïi Söï: 1. Söï thuoäc veà Giôùi. 2. Söï thuoäc veà Xöù. 3. Söï thuoäc veà Uaån. 4. Söï thuoäc veà Theá. 5. Söï thuoäc veà Saùt-na. ÔÛ trong möôøi loaïi Söï, trong naøy döïa vaøo Söï thuoäc töï taùnh maø soaïn luaän, ñoù laø töï taùnh cuûa caùc Nhaãn-Trí duøng teân goïi veà Söï maø noùi. Hoûi: Neáu Söï coù theå thoâng ñaït (thoâng ñaït) thì Söï aáy coù theå bieát khaép (bieán tri) chaêng? Ñaùp: Neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät. Trong naøy, coù theå thoâng ñaït laø döïa vaøo Trí bieát khaép veà ñaïo voâ laäu maø noùi, bôûi vì coù theå bieát nhö thaät; coù theå bieát khaép laø döïa vaøo chöùng ñoaïn bieát khaép veà ñaïo voâ laäu maø noùi, bôûi vì coù theå vónh vieãn ñoaïn phieàn naõo. Bôûi vì hai loaïi naøy cuøng coù daøi-ngaén, cho neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät: 1. Coù Söï coù theå thoâng ñaït maø khoâng phaûi laø coù theå bieát khaép, ñoù laø Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo trí khoâng ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø caùc Trí voán coù trong Kieán ñaïo, vaø trong Tu ñaïo…tröø ra ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn

naõo, coøn laïi Trí thuoäc boán Ñeá. Nhö vaäy caùc Trí laø coù theå thoâng ñaït, bôûi vì taùnh thuoäc Trí nhö thaät; khoâng phaûi laø bieát khaép, bôûi vì khoâng ñoaïn phieàn naõo. 2. Coù Söï coù theå bieát khaép maø khoâng phaûi laø coù theå thoâng ñaït, ñoù laø Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo nhaãn ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø caùc Nhaãn ñoaïn phieàn naõo trong Kieán ñaïo, neáu chöa lìa nhieãm coõi Duïc thì bao goàm Phaùp nhaãn-Loaïi nhaãn, neáu ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc thì chæ coù Loaïi nhaãn. Nhö vaäy caùc Nhaãn laø coù theå bieát khaép, bôûi vì vónh vieãn ñoaïn phieàn naõo; khoâng phaûi laø coù theå thoâng ñaït, bôûi vì khoâng phaûi laø taùnh thuoäc Trí nhö thaät. Hoûi: Neáu caùc Nhaãn khoâng phaûi laø coù theå thoâng ñaït, thì luaän Phaåm Loaïi Tuùc noùi neân hieåu theá naøo? Nhö luaän aáy noùi: “Coù theå thoâng ñaït laø theá naøo? Ñoù laø Tueä thieän. Ñaõ ñöôïc thoâng ñaït laø theá naøo? Ñoù laø taát caû caùc Phaùp nhaãn, laø töï taùnh cuûa Tueä thieän.” Vì sao trong naøy noùi khoâng phaûi laø coù theå thoâng ñaït? Ñaùp: Vaên aáy neân ñöa ra caùch noùi naøy: “Neáu Söï laø coù theå thoâng ñaït thì Söï aáy cuõng laø coù theå bieát khaép, neáu Söï laø coù theå bieát khaép thì Söï aáy cuõng laø coù theå thoâng ñaït.” Nhöng maø khoâng ñöa ra caùch noùi naøy laø coù yù nghóa khaùc, ñoù laø trong naøy döïa vaøo Trí bieát khaép maø noùi laø coù theå thoâng ñaït, döïa vaøo coù theå chöùng ñoaïn bieát khaép maø noùi laø coù theå bieát khaép, cho neân khoâng caàn phaûi vaën hoûi. 3. Coù Söï coù theå thoâng ñaït maø cuõng coù theå bieát khaép, ñoù laø Khoå- Taäp-Dieät-Ñaïo trí ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo trong Tu ñaïo, boán Trí nhö Khoå... laø coù theå thoâng ñaït, bôûi vì taùnh thuoäc Trí nhö thaät; cuõng coù theå bieát khaép, bôûi vì vónh vieãn ñoaïn phieàn naõo. 4. Coù Söï khoâng phaûi laø coù theå thoâng ñaït maø cuõng khoâng phaûi laø

coù theå bieát khaép, ñoù laø Khoå-Taäp-Dieät-Ñaïo nhaãn khoâng ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc, boán Phaùp nhaãn ôû trong Kieán ñaïo khoâng phaûi laø coù theå thoâng ñaït, bôûi vì khoâng phaûi laø taùnh thuoäc Trí nhö thaät; cuõng khoâng phaûi laø coù theå bieát khaép, bôûi vì khoâng vónh vieãn ñoaïn caùc phieàn naõo, bôûi vì phieàn naõo do phaùp aáy ñoái trò ñaõ ñoaïn tröôùc roài. Hoûi: Neáu Söï coù theå chaùn ngaùn (yeám) thì Söï aáy coù theå lìa boû (ly) chaêng? Ñaùp: Neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät. Trong naøy, chaùn ngaùn laø ñoái vôùi phaùp höõu laäu do haønh töôùng chaùn ngaùn maø chuyeån, lìa boû laø coù theå lìa boû phieàn naõo ñaõ ñoaïn. Bôûi vì hai loaïi naøy cuøng coù daøi-ngaén, cho neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät:

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 4

1. Coù Söï coù theå chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, ñoù laø Khoå-Taäp nhaãn trí khoâng ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc tieán vaøo Kieán ñaïo, Khoå-Taäp phaùp nhaãn vaø taát caû Khoå-Taäp trí ôû trong Kieán ñaïo, ôû trong Tu ñaïo... tröø ra ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo, coøn laïi Khoå-Taäp trí laø coù theå chaùn ngaùn, bôûi vì duyeân vôùi söï ñaùng chaùn ngaùn maø chuyeån; khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, bôûi vì khoâng ñoaïn phieàn naõo. 2. Coù Söï coù theå lìa boû maø khoâng phaûi laø coù theå chaùn ngaùn, ñoù laø Dieät-Ñaïo nhaãn trí ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø chöa lìa nhieãm coõi Duïc, Dieät-Ñaïo phaùp nhaãn vaø taát caû Dieät-Ñaïo loaïi nhaãn trong Kieán ñaïo, Dieät trí-Ñaïo trí ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo ôû trong Tu ñaïo. Nhö vaäy Nhaãn trí laø coù theå lìa boû, bôûi vì coù theå ñoaïn phieàn naõo; khoâng phaûi laø coù theå chaùn ngaùn, bôûi vì duyeân vôùi söï ñaùng vui möøng maø chuyeån. 3. Coù Söï coù theå chaùn ngaùn maø cuõng coù theå lìa boû, ñoù laø Khoå-Taäp nhaãn trí ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø chöa lìa nhieãm coõi Duïc, Khoå-Taäp phaùp nhaãn vaø taát caû Khoå-Taäp loaïi nhaãn ôû trong Kieán ñaïo, ôû trong Tu ñaïo laø ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo, Khoå trí-Taäp trí. Nhö vaäy Nhaãn trí laø coù theå chaùn ngaùn, bôûi vì duyeân vôùi söï ñaùng chaùn ngaùn maø chuyeån; cuõng coù theå lìa boû, bôûi vì ñoaïn caùc phieàn naõo. 4. Coù Söï khoâng phaûi laø coù theå chaùn ngaùn maø cuõng khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, ñoù laø Dieät-Ñaïo nhaãn trí khoâng ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc, Dieät-Ñaïo phaùp nhaãn vaø taát caû Dieät-Ñaïo trí ôû trong Kieán ñaïo, ôû trong Tu ñaïo... tröø ra ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo, coøn laïi Dieät-Ñaïo trí. Nhö vaäy Nhaãn trí khoâng phaûi laø coù theå chaùn ngaùn, bôûi vì duyeân vôùi söï ñaùng vui möøng maø chuyeån; cuõng khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, bôûi vì khoâng ñoaïn phieàn naõo. Hoûi: Neáu Söï coù theå chaùn ngaùn thì Söï aáy laø Tu chaùn ngaùn chaêng? Ñaùp: Neáu Söï coù theå chaùn ngaùn thì Söï aáy cuõng laø Tu chaùn ngaùn. Trong naøy, Tu laø tu ñaït ñöôïc vaø tu luyeän taäp, ôû trong Kieán ñaïo laø Khoå- Taäp nhaãn trí, ôû trong Tu ñaïo...thì chæ coù Khoå-Taäp trí. Nhö vaäy Nhaãn trí laø coù theå chaùn ngaùn, bôûi vì duyeân vôùi söï ñaùng chaùn ngaùn maø chuyeån; cuõng coù theå Tu chaùn ngaùn, bôûi vì haønh töôùng chaùn ngaùn ôû hieän taïi-vò lai, hoaëc laø tu moät loaïi, hoaëc laø tu caû hai loaïi. Coù Söï laø Tu chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø coù theå chaùn ngaùn, ñoù

laø Dieät-Ñaïo trí ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ôû trong Tu ñaïo luùc duøng Dieät-Ñaïo trí lìa nhieãm cuûa ba coõi, tu Khoå-Taäp trí thuoäc haønh töôùng chaùn ngaùn ôû ñôøi vò lai, cho neân goïi laø Tu chaùn ngaùn; duyeân vôùi Dieät-Ñaïo ñeá laø söï ñaùng vui möøng maø chuyeån, cho neân khoâng goïi laø coù theå chaùn ngaùn.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 5

Hoûi: Coù luùc Dieät-Ñaïo trí hieän roõ ôû tröôùc maét, khoâng ñoaïn phieàn naõo maø cuõng coù theå Tu chaùn ngaùn, nhö ôû trong Tu ñaïo-ñaïo Voâ hoïc, luùc Dieät trí-Ñaïo trí lìa nhieãm thì taát caû laø ñaïo gia haïnh-giaûi thoaùt-thaéng tieán, vaø ngay luùc aáy duøng hai trí naøy luyeän caên-tu xen laãn Tónh löï, luùc daãn daét phaùt khôûi caùc Thoâng, caùc Voâ ngaïi giaûi, Voâ saéc-Giaûi thoaùt, vaø caùc coâng ñöùc nhö Nieäm truù..., cuõng coù theå Tu chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø coù theå chaùn ngaùn, vì sao trong naøy khoâng noùi? Ñaùp: Cuõng caàn phaûi noùi maø khoâng noùi ñeán thì neân bieát laø nghóa naøy coù khaùc. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy noùi ñeán nghóa quyeát ñònh, ñoù laø Dieät trí- Ñaïo trí ñoaïn caùc phieàn naõo, luùc ñaïo voâ giaùn thì quyeát ñònh coù theå coù theå tu Khoå trí-Taäp trí, chæ laø chöa töøng ñaït ñöôïc maø hieän roõ tröôùc maét; luùc khaùc thì khoâng nhaát ñònh, hoaëc laø ñaõ töøng ñaït ñöôïc, hoaëc laø chöa töøng ñaït ñöôïc, neáu laø ñaõ töøng ñaït ñöôïc thì khoâng coù theå tu, vì theá cho neân khoâng noùi. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy noùi ñeán phaàn vò ñaàu tieân chöù khoâng noùi ñeán nhöõng phaàn vò khaùc. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy tuøy theo töôùng hieån baøy cuûa phaàn vò aáy ñeå noùi ñeán ñieàu chuû yeáu cuûa noù, vì theá cho neân khoâng noùi ñeán tu chaùn ngaùn cuûa nhöõng phaàn vò khaùc. Hoûi: Neáu Söï coù theå lìa boû thì ñoù laø Tu chaùn ngaùn chaêng? Ñaùp: Neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät: 1. Coù Söï coù theå lìa boû maø khoâng phaûi laø Tu chaùn ngaùn, ñoù laø Dieät- Ñaïo nhaãn ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø chöa lìa nhieãm coõi Duïc, Dieät-Ñaïo phaùp nhaãn vaø taát caû Dieät-Ñaïo loaïi nhaãn ôû trong Kieán ñaïo. Nhö vaäy caùc Nhaãn laø coù theå lìa boû, bôûi vì ñoaïn phieàn naõo; khoâng phaûi laø Tu chaùn ngaùn, bôûi vì luùc baáy giôø chæ tu veà haønh töôùng vui möøng. 2. Coù Söï laø Tu chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, ñoù laø Khoå-Taäp nhaãn trí khoâng ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc, Khoå-Taäp phaùp nhaãn vaø taát caû Khoå-Taäp trí trong Kieán ñaïo, ôû trong Tu ñaïo...tröø ra ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo, coøn laïi Khoå-Taäp trí. Nhö vaäy Nhaãn trí laø Tu chaùn ngaùn, bôûi vì luùc baáy giôø coù theå tu veà haønh töôùng chaùn ngaùn; khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, bôûi vì khoâng ñoaïn phieàn naõo. Hoûi: Coù luùc Dieät-Ñaïo trí hieän roõ ôû tröôùc maét, khoâng ñoaïn phieàn naõo, cuõng Tu chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø lìa boû, nhö ôû trong Tu ñaïo- ñaïo Voâ hoïc, luùc Dieät trí-Ñaïo trí lìa nhieãm thì taát caû laø ñaïo gia haïnh-giaûi thoaùt-thaéng tieán, vaø ngay luùc aáy duøng hai trí naøy luyeän caên-tu xen laãn Tónh löï, luùc daãn daét phaùt khôûi caùc Thoâng, caùc Voâ ngaïi giaûi, Voâ saéc-Giaûi

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 6

thoaùt, vaø caùc coâng ñöùc nhö Nieäm truù..., cuõng Tu chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø lìa boû, vì sao trong naøy khoâng noùi? Ñaùp: Cuõng caàn phaûi noùi maø khoâng noùi ñeán thì neân bieát laø nghóa naøy coù khaùc. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy noùi ñeán nghóa quyeát ñònh, ñoù laø caùc phaàn vò aáy thì Khoå trí-Taäp trí quyeát ñònh Tu chaùn ngaùn, Dieät trí-Ñaïo trí thì khoâng quyeát ñònh, bôûi vì luùc ñaõ töøng ñaït ñöôïc hieän roõ ôû tröôùc maét thì khoâng Tu chaùn ngaùn. 3. Coù Söï coù theå lìa boû maø cuõng Tu chaùn ngaùn, ñoù laø Khoå-Taäp nhaãn trí vaø Dieät trí-Ñaïo trí ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø chöa lìa nhieãm coõi Duïc, Khoå-Taäp phaùp nhaãn vaø taát caû Khoå-Taäp loaïi nhaãn ôû trong Kieán ñaïo, ôû trong Tu ñaïo laø ñaïo ñích thöïc ñoaïn phieàn naõo, vaø Khoå-Taäp-Dieät- Ñaïo trí. Nhö vaäy Nhaãn trí laø coù theå lìa boû, bôûi vì ñoaïn caùc phieàn naõo; cuõng Tu chaùn ngaùn, bôûi vì luùc baáy giôø coù theå tu veà haønh töôùng chaùn ngaùn. 4. Coù Söï khoâng phaûi laø coù theå lìa boû maø cuõng khoâng phaûi laø Tu chaùn ngaùn, ñoù laø Dieät-Ñaïo nhaãn trí khoâng ñoaïn caùc phieàn naõo. Ñaây laø ñaõ lìa nhieãm coõi Duïc, Dieät-Ñaïo phaùp nhaãn vaø taát caû Dieät-Ñaïo trí ôû trong Kieán ñaïo, ôû trong Tu ñaïo... luùc Dieät-Ñaïo trí ñaõ töøng ñaït ñöôïc hieän roõ ôû tröôùc maét. Nhö vaäy Nhaãn trí khoâng phaûi laø coù theå lìa boû, bôûi vì khoâng ñoaïn phieàn naõo; cuõng khoâng phaûi laø Tu chaùn ngaùn, bôûi vì luùc baáy giôø khoâng tu veà haønh töôùng chaùn ngaùn. Töø tröôùc ñeán ñaây ñaõ noùi ñeán caùc caâu sai bieät chaùn ngaùn-lìa boû vaø Tu, ñeàu döïa vaøo phaàn vò sai bieät cuûa Phaùp-Loaïi-Nhaãn-Trí voâ laäu, khoâng döïa vaøo phaùp naøo khaùc laø bôûi vì tieáp theo Söï thoâng ñaït-bieát khaép ôû phaàn tröôùc, bôûi vì thoâng ñaït-bieát khaép chæ laø voâ laäu. Hoûi: Nhö ñaõ noùi thì Theå taùnh cuûa chaùn ngaùn laø gì, laø khoâng coù tham hay laø Tueä? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Neáu laø khoâng coù tham thì vaên naøy ñaõ noùi neân hieåu theá naøo? Nhö noùi: “Coù Söï coù theå chaùn ngaùn maø cuõng coù theå lìa boû, ñoù laø Khoå-Taäp nhaãn trí ñoaïn caùc phieàn naõo.” Trong chöông Taïp Uaån ñaõ noùi laïi hieåu theá naøo? Nhö noùi: “Theá naøo laø luyeän taäp chaùn ngaùn lìa boû tham? Ñoù laø Voâ hoïc chaùn ngaùn töông öng vôùi khoâng coù tham-khoâng coù saân-khoâng coù si.” Khoâng phaûi laø khoâng coù tham cuøng vôùi khoâng coù tham maø coù theå noùi laø töông öng, bôûi vì töï taùnh khoâng töông öng vôùi töï taùnh. Neáu laø Tueä thì ngay treân ñaây ñaõ noùi laïi hieåu theá naøo? Nhö noùi: “Theá naøo laø luyeän taäp chaùn ngaùn lìa boû tham? Ñoù laø Voâ hoïc chaùn ngaùn töông öng vôùi khoâng coù tham-khoâng coù saân- khoâng coù si.” Khoâng coù si töùc laø Tueä, khoâng phaûi laø Tueä cuøng vôùi Tueä

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 7

maø coù theå noùi laø töông öng, nguyeân côù nhö tröôùc. Ñaùp: Trong naøy coù ngöôøi noùi: Theå taùnh cuûa chaùn ngaùn laø khoâng coù tham. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì vaên naøy ñaõ noùi neân hieåu theá naøo? Nhö noùi: “Coù Söï coù theå chaùn ngaùn maø cuõng coù theå lìa boû...” Ñaùp: Trong ñoù noùi ñeán phaùp xen taïp vôùi chaùn ngaùn goïi laø chaùn ngaùn, nghóa laø khoâng coù tham töông öng vôùi Nhaãn trí noùi laø Nhaãn trí. Hoûi: Trong chöông Taïp Uaån ñaõ noùi laïi hieåu theá naøo? Nhö noùi: “Theá naøo laø luyeän taäp chaùn ngaùn lìa boû tham?...” Ñaùp: Vaên aáy

neân ñöa ra caùch noùi naøy, chaùn ngaùn töông öng vôùi caên thieän khoâng coù saân-khoâng coù si, khoâng caàn phaûi noùi laø khoâng coù tham maø noùi ñeán thì neân bieát laø ngöôøi tuïng thuaän theo xu theá taêng theâm cuûa ngoân töø. Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Theå taùnh cuûa chaùn ngaùn laø Tueä. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì ngay trong chöông Taïp Uaån ñaõ noùi laïi hieåu theá naøo? Nhö noùi: "Theá naøo laø luyeän taäp chaùn ngaùn lìa boû tham?..." Ñaùp: Vaên aáy neân ñöa ra caùch noùi naøy, chaùn ngaùn töông öng vôùi caên thieän khoâng coù tham-khoâng coù saân, khoâng caàn phaûi noùi laø khoâng coù si maø noùi ñeán thì neân bieát laø ngöôøi tuïng thuaän theo xu theá taêng theâm cuûa ngoân töø. Lôøi bình: Neân noùi Theå taùnh cuûa chaùn ngaùn khaùc bieät, khoâng phaûi laø khoâng coù tham, khoâng phaûi laø Tueä. Coù taâm sôû phaùp rieâng bieät goïi laø chaùn ngaùn töông öng vôùi taâm, ngay loaïi naøy thaâu nhieáp ôû trong ñoù laïi coù nhöõng taâm sôû phaùp khaùc. Trong naøy noùi ñeán chaùn ngaùn thuoäc voâ laäu, nhöng cuõng coù chaùn ngaùn thuoäc höõu laäu, ñoù laø töông öng vôùi quaùn Baát tònh-Trì töùc nieäm, Nieäm truù-ba Nghóa quaùn-baûy Xöù thieän, Noaõn-Ñaûnh-Nhaãn-Theá ñeä nhaát phaùp, Theá tuïc trí Hieän quaùn bieân trong Kieán ñaïo, haønh töôùng nhö beänh hoaïn- nhö ung nhoït-nhö muõi teân trong Tu ñaïo..., Tónh löï-Voâ löôïng-Voâ saéc-Giaûi thoaùt-Thaéng xöù-Bieán xöù... Noùi roäng ra vöôït quaù boán bieån lôùn, nay noùi toùm löôïc baáy nhieâu maø thoâi. Nhö vaäy, Söï chaùn ngaùn-ñaõ chaùn ngaùn, neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät: 1. Coù luùc chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø ñaõ chaùn ngaùn, ñoù laø chaùn ngaùn thuoäc voâ laäu. 2. Coù luùc ñaõ chaùn ngaùn maø khoâng phaûi laø chaùn ngaùn, ñoù laø tröø ra chaùn ngaùn thuoäc höõu laäu, coøn laïi phaùp höõu laäu. 3. Coù luùc chaùn ngaùn cuõng ñaõ chaùn ngaùn, ñoù laø chaùn ngaùn thuoäc theá tuïc.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 8

4. Coù luùc khoâng phaûi laø chaùn ngaùn cuõng khoâng phaûi laø ñaõ chaùn ngaùn, ñoù laø tröø ra chaùn ngaùn thuoäc voâ laäu, coøn laïi phaùp voâ laäu. Hoûi: Neáu duyeân vôùi taát caû caùc phaùp laøm haønh töôùng Voâ ngaõ, thì neân noùi laø taùc yù thuoäc töôùng vui möøng, hay laø taùc yù thuoäc töôùng chaùn ngaùn? Giaû söû nhö vaäy thì coù gì sai? Neáu laø taùc yù thuoäc töôùng vui möøng, thì taïi sao cuõng duyeân vôùi söï chaùn ngaùn maø chuyeån? Neáu laø taùc yù thuoäc töôùng chaùn ngaùn, thì taïi sao cuõng duyeân vôùi söï vui möøng maø chuyeån? Ñaùp: Neân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: Laø taùc yù thuoäc töôùng vui möøng. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì taïi sao cuõng duyeân vôùi söï chaùn ngaùn maø chuyeån? Ñaùp: Luùc aáy ngöôøi tu Quaùn haønh raát thích quaùn saùt ñoái vôùi söï ñaùng vui möøng, tuy duyeân vôùi voâ löôïng söï ñaùng chaùn ngaùn maø sinh ra vui möøng nhö cuõ; nhö ôû treân ñoáng tieàn baèng ñoàng ñaët vaøo moät ñoàng tieàn vaøng, bôûi vì ñoàng tieàn vaøng maø ñoái vôùi ñoáng tieàn baèng ñoàng aáy vaãn sinh taâm vui thích, ôû ñaây cuõng nhö vaäy. Hoûi: Neáu phaùp laøm Nhaân cho phaùp aáy, thì coù luùc phaùp naøy khoâng laøm Nhaân cho phaùp aáy chaêng? Ñaùp: Khoâng coù luùc naøo khoâng phaûi laø Nhaân. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën yù cuûa ngöôøi ngu ñoái vôùi phaùp Nhaân duyeân chaáp raèng taùnh cuûa Nhaân

duyeân khoâng phaûi laø coù thaät, hieån baøy veà Theå taùnh cuûa phaùp Nhaân duyeân laø coù thaät, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo moät Nhaân maø soaïn luaän, ñoù laø nhaân Töông öng, bôûi vì nhaân Töông öng vaø caùc taâm-taâm sôû phaùp cuøng giöõ laáy moät duyeân luoân luoân khoâng taùch rôøi nhau, vaø bao goàm caû ba ñôøi. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo hai Nhaân maø soaïn luaän, ñoù laø nhaân Töông öng-Caâu höõu, bôûi vì hai Nhaân naøy cuøng bao goàm caû ba ñôøi vaø khoâng taùch rôøi nhau. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo ba Nhaân maø soaïn luaän, ñoù laø nhaân Töông öng-Caâu höõu-Dò thuïc, bôûi vì ba Nhaân naøy coù coâng naêng thuø thaéng ñoái vôùi quaû vaø bao goàm caû ba ñôøi. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo boán Nhaân maø soaïn luaän, ñoù laø nhaân Töông öng-Caâu höõu-Dò thuïc-Naêng taùc, bôûi vì boán Nhaân naøy bao goàm caû ba ñôøi. Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo naêm Nhaân maø soaïn luaän, ñoù laø tröø ra nhaân Bieán haønh.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 196 9

Coù ngöôøi noùi: Trong naøy döïa vaøo saùu Nhaân maø soaïn luaän. Hoûi: Neáu phaùp chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh thì khoâng coù theå laøm nhaân Ñoàng loaïi-Bieán haønh, ñeán phaàn vò ñaõ sinh thì môùi coù theå laøm Nhaân, laøm sao döïa vaøo saùu Nhaân maø soaïn luaän, laïi noùi laø khoâng coù luùc naøo khoâng phaûi laø Nhaân? Ñaùp: Ñaây laø döïa vaøo phaàn vò cuoái cuøng maø noùi, nghóa laø phaùp vò lai ñeán phaàn vò ñang sinh nhaát ñònh coù theå laøm Nhaân, töø ñaây veà sau khoâng coù luùc naøo khoâng phaûi laø Nhaân, cho neân ñöa ra caùch noùi naøy. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì Ñaúng voâ giaùn duyeân vì sao khoâng ñöa ra caùch noùi naøy, nhö noùi: Neáu phaùp laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp aáy, thì coù luùc phaùp naøy khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp aáy chaêng? Ñaùp: Neáu luùc phaùp naøy chöa ñeán ñaõ sinh. Hoûi: Nhöng taâm-taâm sôû phaùp thuaän theo laøm Ñaúng voâ giaùn duyeân, ñeán phaàn vò ñang sinh nhaát ñònh coù theå laøm duyeân, vì sao khoâng noùi khoâng coù luùc naøo khoâng phaûi laø Ñaúng voâ giaùn? Ñaùp: Ñieàu aáy cuõng caàn phaûi ñöa ra caùch noùi naøy maø khoâng noùi ñeán, thì neân bieát laø muoán hieån baøy caùc loaïi vaên töø-caùc loaïi giaûi thích, ñeå chænh lyù ñoái vôùi nghóa khieán cho deã daøng hieåu ñöôïc. Laïi nöõa, muoán neâu roõ hai moân loaïi-hai phöông thöùc-hai taàng baäc- hai hình aûnh-hai aùnh saùng-hai ngoïn ñuoác hieån baøy roõ raøng laãn nhau, bôûi vì nhö phaùp naøy-phaùp aáy cuõng nhö vaäy, nhö phaùp aáy-phaùp naøy cuõng nhö vaäy. Nghóa coøn laïi noùi roäng ra nhö phaåm luaän veà Trí trong chöông Taïp Uaån. Hoûi: Neáu phaùp laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp aáy, thì coù luùc phaùp naøy khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp aáy chaêng? Ñaùp: Neáu luùc phaùp naøy chöa ñeán ñaõ sinh. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën yù cuûa ngöôøi ngu ñoái vôùi phaùp Ñaúng voâ giaùn duyeân chaáp raèng phaùp Ñaúng voâ giaùn duyeân khoâng phaûi laø coù thaät, hieån baøy veà Theå cuûa phaùp Ñaúng voâ giaùn duyeân laø coù thaät, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Neáu luùc phaùp naøy chöa ñeán ñaõ sinh thì phaùp naøy laø gì, laø tröôùc hay laø sau? Hay laø phaùp tröôùc chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp sau, neáu ñeán thì laøm Ñaúng

voâ giaùn chaêng? Hay laø phaùp sau chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp tröôùc, neáu ñeán thì laøm Ñaúng voâ giaùn chaêng? Nhö Theá ñeä nhaát phaùp sinh khôûi Khoå phaùp trí nhaãn, vì Theá ñeä nhaát phaùp chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho Khoå phaùp trí nhaãn, neáu ñeán

thì laøm Ñaúng voâ giaùn chaêng? Hay vì Khoå phaùp trí nhaãn chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho Theá ñeä nhaát phaùp, neáu ñeán thì laøm Ñaúng voâ giaùn chaêng? Neáu phaùp tröôùc chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp sau, neáu ñeán thì laøm Ñaúng voâ giaùn, phaàn vò coù taâm thì coù theå nhö vaäy, phaàn vò khoâng coù taâm thì laøm sao coù theå nhö vaäy? Nhö tieán vaøo Ñònh Voâ töôûng, hoaëc laø Ñònh Dieät taän traûi qua baûy ngaøy ñeâm, hoaëc laø traûi qua thôøi gian daøi; neáu taâm tieán vaøo Ñònh ñeán phaàn vò ñaõ sinh, laäp töùc laøm Ñaúng voâ giaùn cho taâm rôøi khoûi Ñònh, thì leõ ra taâm rôøi khoûi Ñònh ôû saùt-na thöù hai ñaõ sinh. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì neáu phaùp laøm Ñaúng voâ giaùn duyeân cho phaùp aáy maø giöõ laáy phaùp aáy laøm quaû, thì chaéc chaén khoâng coù phaùp naøo, hoaëc laø caùc höõu tình neáu duøng coû thuoác-hoaëc laø chuù thuaät, hoaëc laø Phaät-hoaëc laø Ñoäc giaùc, hoaëc laø Thanh vaên ñeán baäc cuoái cuøng, coù theå coù naêng löïc ngaên caûn phaùp aáy khieán cho saùt-na thöù hai khoâng ñöôïc sinh khôûi, vaäy thì hai Ñònh khoâng coù taâm seõ vónh vieãn khoâng daáy khôûi. Neáu phaùp sau chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp tröôùc, neáu ñeán thì laøm Ñaúng voâ giaùn, leõ naøo khoâng phaûi Khoå phaùp trí nhaãn chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, cuõng laøm Ñaúng voâ giaùn cho Theá ñeä nhaát phaùp hay sao? Ñaùp: Trong naøy coù ngöôøi noùi: Neáu phaùp tröôùc chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp sau, neáu ñeán thì laøm Ñaúng voâ giaùn. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì phaàn vò coù taâm thì coù theå nhö vaäy, phaàn vò khoâng coù taâm thì laøm sao coù theå nhö vaäy? Ñaùp: Trong naøy noùi ñeán phaàn vò coù taâm chöù khoâng noùi ñeán phaàn vò naøo khaùc. Coù ngöôøi noùi: Giaû söû döïa vaøo phaàn vò khoâng coù taâm maø noùi thì cuõng khoâng coù loãi, nghóa laø luùc taâm tieán vaøo Ñònh hieän roõ ôû tröôùc maét, cuøng luùc choïn laáy quaû cuûa caùc Ñònh vaø quaû cuûa taâm rôøi khoûi Ñònh, cuõng mang laïi quaû cuûa Ñònh trong saùt-na ñaàu tieân, caùc Ñònh trong saùt-na sau vaø luùc taâm rôøi khoûi Ñònh sinh khôûi, mang laïi quaû chöù khoâng phaûi laø choïn laáy quaû, bôûi vì tröôùc ñaõ choïn laáy. Lôøi bình: Ngöôøi aáy khoâng neân ñöa ra caùch noùi naøy. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì khoâng coù Ñaúng voâ giaùn duyeân luùc khaùc choïn laáy quaû maø luùc khaùc mang laïi quaû, cho neân neáu luùc naøy choïn laáy quaû thì ngay luùc naøy mang laïi quaû. Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Neáu phaùp sau chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, thì khoâng laøm Ñaúng voâ giaùn cho phaùp tröôùc, neáu ñeán thì laøm Ñaúng voâ giaùn.

Hoûi: Leõ naøo khoâng phaûi Khoå phaùp trí nhaãn chöa ñeán phaàn vò ñaõ sinh, cuõng laøm Ñaúng voâ giaùn cho Theá ñeä nhaát phaùp hay sao? Ñaùp: Luùc baáy giôø tuy laøm Ñaúng voâ giaùn cho Theá ñeä nhaát phaùp maø khoâng phaûi laø Ñaúng voâ giaùn duyeân, neáu ñeán phaàn vò ñaõ sinh thì cuõng goïi laø Ñaúng voâ giaùn, cuõng goïi laø Ñaúng voâ giaùn duyeân. Nhö Ñaúng voâ giaùn vaø Ñaúng voâ giaùn duyeân, nhö vaäy Ñaúng voâ giaùn coù Ñaúng voâ giaùn, Töông tuïc coù Töông tuïc cuõng nhö vaäy. Nghóa coøn laïi noùi roäng ra nhö phaåm luaän veà Trí trong chöông Taïp Uaån.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.